

Eduskunnan sivistysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle oikeustulkkierekisteristä (HE 39/2015)

Totean Opetushallituksen puolesta lausuntona otsikossa mainitusta hallituksen esityksestä seuraavaa:

Taustaa

Opetushallituksen mielestä laki oikeustulkkierekisteristä tulee helpottamaan pätevien oikeustulkkiensa saatavuutta. Lain säätämien toimenpiteiden avulla Euroopan parlamentin ja neuvoston antaman direktiivin (2010/64/EU) määrittelemät vähimmäistavoitteet oikeudesta tulkkaukseen tulevat täytettyä. Opetushallitus kuitenkin korostaa, että ottaen huomioon viime vuosina tapahtuneet vähennykset henkilöstössä ja taloudellisissa resursseissa Opetushallitus voi hoitaa sille kaavailut oikeustulkkierekisteriin liittyvät tehtävät vain, jos sille osoitetaan tehtävän hoitamisen edellyttämät riittävät resurssit.

Opetushallitus pitää hyvänä sitä, että hallituksen esityksessä on otettu huomioon erilaiset tavat suorittaa oikeustulkin opintoja. Oikeustulkin erikoisammattitutkinto on uudehko näyttötutkinto, jonka perusteet on vahvistettu vuonna 2013. Kyseinen erikoisammattitutkinto on muiden näyttötutkintojen tapaan joustava tapa suorittaa oikeustulkin opinnot. Tutkinnon pakolliset osat (oikeustulkin ammattimainen toiminta ja työelämäosaaminen, oikeustulkin toimintaympäristön osaaminen, oikeustulkin työkielten hallinta ja oikeustulkkaustaito) takaavat tutkinnon suorittajalle tarvittavan osaamisen, jotta hän voi toimia oikeustulkkauksen vaativissa tehtävissä. Myös yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen erikoistumiskoulutukset tarjoavat laadukkaan väylän oikeustulkiopinnoille.

Kuten hallituksen esityksessä todetaan, korkeakoulututkintoihin ei kuulu varsinaista oikeustulkkausalan tutkintoa, vaan korkeakoulut ja muut oppilaitokset voivat järjestää erikoistuvia opintoja, joilla voidaan katsoa saavutettavan riittävä ammattitaito tutkinnon suorittamisen aikana tai tutkinnon suorittamisen jälkeen. Opetushallitus pitää tärkeänä ehdotusta, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin soveltuvista korkeakoulututkinnoista ja oikeustulkkauksen opinnoista. Hyväksyttävistä korkeakoulututkinnoista ja oikeustulkkausopinnojen perusteista säätäminen valtioneuvoston asetuksella tulee helpottamaan ja järkevöittämään tulevan oikeustulkkierekisterilautakunnan työtä.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että Opetushallituksen yhteydessä toimiva oikeustulkkierekisterilautakunta vastaisi oikeustulkkiensa valvonnasta. Tulevan

lautakunnan tehtäviin on kaavailtu myös oikeustulkkauksien ylläpitämisen osoittamiseen liittyvien dokumenttien käsittely. Opetushallitus korostaa, että on tärkeää säätää tarkemmin asetuksella muun muassa oikeustulkkilautakunnan rekisteriin merkittyjen tulkkien toiminnan valvonnan menettelytavoista ja oikeustulkkauksien ylläpitämisen osoittamistavoista. Säännökset selkeyttävät tehtävän hoitoa ja varmistavat tulkkien yhdenvertaisen kohtelun.

Opetushallitus toteaa, että hallituksen esityksessä on otettu hyvin huomioon Opetushallituksen hallinnoiman auktorisoidun kääntäjän tutkintoa koskevan lainsäädännön sisältö, jossa on kahdeksan toimintavuoden aikana huomattu olevan muutostarpeita. Lakiesityksessä esitetään säädettäväksi yleisen tietoverkon välityksellä rekisteriin merkityn tulkin nimestä ja kotikunnasta sekä siitä, missä kielissä hän on suorittanut rekisteriin merkitsemisen edellytyksenä olevan tutkinnon tai opinnot (HE 8 §). Parannuksena auktorisoidun kääntäjän tutkintoa koskevaan auktorisoitujen kääntäjien rekisteriin verrattuna oikeustulkkierekisteriin voidaan merkitä tulkin pyynnöstä myös osoitetiedot, sähköpostiosoite, puhelinnumero tai muu yhteystieto. Tämänkaltainen määrittely lainsäädännössä helpottaa huomattavasti oikeustulkkiensa saatavuutta asiakas- ja käyttäjänäkökulmasta.

Hallituksen esityksen yksityiskohtaiset perustelut eivät sisällä tyhjentävää kuvausta esityksen 2 §:n 2 momentin tarkoittamasta oikeustulkkierekisterilautakunnan valvontatehtävistä. Samoin lakiesityksen 6 §:n 1 momentissa ei yksilöidä tietoja, jotka rekisteriin merkitsemisestä annettavaan todistukseen olisi sisällytettävä. Siksi on hyvä, että pykälä sisältää valtuutussäännöksen mahdollisuudesta säätää valtioneuvoston asetuksella todistukseen merkittävistä tiedoista, kuten esimerkiksi siitä, miten rekisterimerkinnän voimassa olon voi tarkistaa.

Lakiesityksen 6 §:n 2 momentin mukaan oikeustulkkierekisteriin merkitseminen voitaisiin hakemuksesta uusien viiden vuoden määräajan jälkeen. Yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan yhtäjaksoisen oikeustulkkierekisterissä pysymisen edellyttävän, että tulkki hakee rekisterimerkinnän uusimista ajoissa ennen viiden vuoden määräajan päättymistä ja osoittaa ylläpitäneensä oikeustulkkauksien toimeenpanon. On hyvä, että laissa on rajoitettu, miten aikaisessa vaiheessa hakemus rekisterimerkinnän uusimiseksi voidaan tehdä eli aikaisintaan kuusi kuukautta ennen määräajan päättymistä.

Haastava toimeenpanon kannalta on lakiesityksen 7 §:n 1 momentin 2 kohta, jonka mukaan oikeustulkkierekisterilautakunnan on poistettava tulkki rekisteristä, jos tulkki ei täytä 5 §:n 1 momentissa säädettyjä edellytyksiä. Lautakunnan voi olla haastavaa käytännössä valvoa rekisteriin merkityn tulkin toimintakelpoisuuden tilaa

Oikeustulkkirekisterilautakunta

Oikeustulkkirekisterilautakuntaan nimetään puheenjohtaja, varapuheenjohtaja sekä vähintään neljä muuta jäsentä, joille kullekin nimetään henkilökohtainen varajäsen. Opetushallituksen arvion mukaan oikeustulkkirekisterijärjestelmä muistuttaisi pitkälti nykyistä auktorisoidun kääntäjän tutkintojärjestelmää. Tälle pohjalle luotuna järjestelmän kulut muodostuisivat pääasiassa oikeustulkkirekisterin perustamisesta ja ylläpidosta, oikeustulkkirekisterilautakunnan kuluista sekä oikeustulkkirekisterijärjestelmän hallinnoinnin henkilöresursseista.

Opetushallituksen tarvitsemat resurssit

Opetushallitus on arvioinut, että oikeustulkkirekisterin perustamisesta ja ylläpidosta tulisi aiheutumaan Opetushallitukselle kuluja seuraavasti:

Rekisterin perustamisen aiheuttamat kulut

- rekisterin teknisen toteutuksen kulut	30 000 €
- perustamisen hallinnolliset kulut	15 000 €
Yhteensä	45 000 €

Oikeustulkkirekisterilautakunnan kulut

- lautakunnan kokouskulut (5–7 jäsentä, n. 8 kokousta/vuosi, palkkiot auktorisoidun kääntäjän tutkintolautakunnan mukaiset)	
matkakulut	5 500 €
kokouspalkkiot (puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan palkkio 150 €, jäsenten palkkio 90 €)	5 280 €
puheenjohtajan/varapuheenjohtajan korvaukset (n. 10 t/kk, 40 €)	4 000 €
kuultavien asiantuntijoiden kulut	1 280 €
- muut kokouskulut (tilat, tarjoilut, kokousmateriaalit)	3 000 €
- lautakunnan seminaari (1/vuosi)	1 000 €
Yhteensä	20 060 €

Oikeustulkkirekisterijärjestelmän hallinnointi

- kiinteät kulut (mm. puhelinkulut, laitteet, lautakunnan sähköposti, monistukset, todistukset)	1 000 €
- henkilöresurssit: lautakunnan sihteerityö ja rekisterin ylläpito (1 htv) (vaativuusryhmä 10–12 = 4 253 – 5 103 €/kk)	51 036 – 61 236 €
Yhteensä	52 036 - 62 236 €

Kaikki yhteensä **117 096 – 127 296 €**

Oikeustulkkijärjestelmän alkuvaihe edellyttää varsinaisten perustamiskulujen lisäksi enemmän resursseja mm. toiminnan käynnistämiseen liittyviin tehtäviin Opetushallituksessa ja lautakunnassa, eri tahoilta tuleviin kysymyksiin vastaukseen, tiedottamiseen ja muuhun informaatio-ohjaukseen kuin myöhemmin, kun toiminta on jo vakiintunutta. Tämän vuoksi Opetushallitus katsoo, että tehtävään tarvittavat henkilöstöresurssit tulee mitoittaa alkuvaiheessa selvästi suuremmiksi kuin esimerkiksi auktorisoitujen kääntäjien tutkintojen hallinnoinnissa.

Hakemusmaksun suuruus

Hallituksen esityksen vaikutuksissa on arvioitu oikeustulkkierekisterin kehittämisestä ja ylläpitämisestä aiheutuvia kustannuksia sekä niistä johdettuja valtion maksuperustelain mukaisia hakemusmaksuja (á noin 500 euroa). Kustannuslaskelma ja siitä johdetut hakemusmaksut tulee tarkistaa edellä esitetyn, kustannusvaikutuksiltaan suuremman kustannusarvion pohjalta. Samalla on arvioitava uudelleen hakemusmaksujen suuruus. Valtion maksuperustelain 6 §:n 3 momentin nojalla on arvioitava, tulisiko maksu määrätä omakustannusarvoa alempana. Hakemusmaksujen suuruudella olisi todennäköisesti vaikutusta rekisteriin hakeutumiseen ja sitä kautta oikeustulkkiensa saatavuuteen sekä oikeudenhoitoon. Ainakin alkuvaiheessa toiminnan kustannuksiin tulisi osoittaa erillisiä rahoitusta, joka mahdollistaisi maksujen pysymisen kohtuullisina.

Säädösten voimaantulon aikataulu

Lakiesityksessä viitataan oikeustulkkierekisterilain nojalla annettavaan valtioneuvoston asetukseen, jolla on tarkoitus säätää hakijalta edellytetyt kirjallisen vakuutuksen sisällöstä ja oikeustulkkaustaidon ylläpitämisen osoittamisesta (5 §:n 1 momentin 3 kohta ja 3 momentti), joten käytännössä asetus on annettava. Lisäksi Opetushallituksen näkemyksen mukaan olisi syytä säätää valtutussäännösten nojalla asetuksella ainakin päätöksenteosta ja asioiden käsittelystä oikeustulkkierekisterilautakunnassa (4 § 3 momentti). Esitetty aikataulu saattaa muodostua haasteelliseksi asetuksen laadinnan ja rekisterin sekä toimivaltaisen viranomaisen aikaan saamisen kannalta.